

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Första Kammaren.

N:o 3.

Tisdagen den 25 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 17 och 18 i denna månad.

Anmälades och bordlades Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

herr <i>Bäckström</i>	under 4 veckor från denna dag,
» <i>von Baumgarten</i>	» 2 » » » »
» <i>Ros, Axel</i>	» 3 » » den 28 i denna månad
» <i>Widmark</i>	» 3 » » den 1 nästk. februari.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 6, af herr *Carlheim-Gyllensköld*, angående utredning i fråga om dels nedsättning af räntan å hypotekslån, dels ock ändring af hypoteksbankens reglemente;

n:o 7, af herr *Nyström* m, fl., om statsbidrag till vägars anläggning och förbättring; samt

n:o 8, af herr *Lundin*, om ersättning af allmänna medel i vissa fall åt egare af husdjur, som dött i boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller mjeltbrand.

Herr Mankell, som på begäran erhöll ordet, yttrade: Jag skall be att få förnya mina vid föregående riksdag väckta motioner angående nedsättning i tullen på kaffe, socker och lysoljor; men hvad jag då gjorde ovillkorligt, ber jag nu få göra villkorligt, d. v. s. under förutsättning att tull å lifsmedel åsättes, eller in-

dustritullar införas eller höjas till den omfattning, som vid föregående riksdag var ifrågasatt. Till följd deraf vill jag derjemte öka beloppet af tullnedsättningen så, att det ungefär kommer att motsvara det antagliga belopp, med hvilket statens inkomster till följd af nya eventuella tullar möjligen komma att öfverstiga de behöfliga utgifterna. Med herr talmannens begifvande må det tillåtas mig förbigå motiveringen, som skulle upptaga alltför lång tid, och inskränka mig till att anföra klämmanne.

Härpå väckte herr *Mankell* nedannämnda motioner:

n:o 9, angående nedsättande, under vissa förutsättningar, af sockertullen;

n:o 10, angående nedsättande, under vissa förutsättningar, af kaffetullen; och

n:o 11, angående upphäfvande, under vissa förutsättningar, af tullen å lysolja.

Dessa tre motioner bordlades.

Herr *Cederberg* uppläste en motion, n:o 12, om anslag till vissa väganläggningar och vägförbättringar.

Äfven denna motion lades på bordet.

Efter föredragning af Kongl. Maj:ts den 19 i denna månad bordlagda proposition till Riksdagen, angående statsverkets tillstånd och behof, blef nämnda proposition hänvisad till statskottet.

Friherre *Klinckowström* väckte följande motioner:

n:o 13, med åtskilliga förslag i afseende på vissa delar af Kongl. Maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof;

n:o 14, om förhöjning i bevillningsafgiften af enskilda banker med sedelutgifningsrätt; och

n:o 15, angående disposition af riksbankens vinst för år 1886.

Samtliga dessa motioner bordlades.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Carlheim-Gyllenskölds* den 21 innevarande januari bordlagda motion, n:o 1, om meddelande af bestämmelse att in-teckning i fastighet för fordran icke behöfver förnyas.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Nissers* den 21 i denna månad bordlagda motion, n:o 2, om uteslutande eller nedsättning af det utaf Kongl. Maj:t begärda extra anslag till skarpskyttewäsendets och skjutskicklighetens befrämjande.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet friherre *Leijonhufvuds* den 21 innevarande januari bordlagda motion, n:o 3, angående förändring af 74 § regeringsformen.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Has-selrots* den 21 i denna månad bordlagda motion, n:o 4, om frihet från vissa handlingars beläggande med stämpel.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Stjernspetz'* den 21 innevarande januari bordlagda motion, n:o 5, om handels-agenters anställande i främmande länder.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-efter Kammararen åtskildes kl. 11,32 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 1, med den till innevarande riksdag af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna berättelse,

---

Efter föredragning af herr *Carlheim-Gyllenskölds* under gårdagen bordlagda motion, n:o 6, angående utredning i fråga om dels nedsättning af räntan å hypotekslån, dels ock ändring af hypoteksbankens reglemente, hänvisades denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Nyströms* med fleres nästlidne dag bordlagda motion, n:r 7, om statsbidrag till vägars anläggning och förbättring.

Efter föredragning af herr *Lundins* under gårdagen bordlagda motion, n:o 8, om ersättning af allmänna medel i vissa fall åt egare af husdjur, som dött i boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller mjeltbrand, hänvisades nämnda motion till handläggning af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 9, af herr *Mankell*, angående nedsättande, under vissa förutsättningar, af sockertullen;

n:o 10, af densamme, angående nedsättande, under vissa förutsättningar, af kaffetullen; och

n:o 11, af densamme, angående upphäfvande, under vissa förutsättningar, af tullen å lysoljor.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande, sistlidne dag bordlagda motioner:

n:o 12, af herr *Cederberg*, om anslag till vissa väganläggningar och vägförbättringar; samt

n:o 13, af friherre *Klinckowström*, med åtskilliga förslag i afseende på vissa delar af kongl. maj:ts vid innevarande riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet friherre *Klinckowströms* under gårdagen bordlagda motion, n:o 14, om förhöjning i bevillningsafgiften af enskilda banker med sedelutgiftningsrätt.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet friherre *Klinckowströms* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 15, angående disposition af riksbankens vinst för år 1886.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades under gårdagen bordlagda memorial, n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Riksdagens sistlidna år församlade revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

Grefve *Strömfelt* väckte en motion, n:o 16, om upphäfvande af förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Denna motion bordlades.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

herr <i>Pehrsson</i>	till den 14 nästkommande februari,			
» <i>Pettersson</i>	under en månad från denna dag,			
» <i>Carlheim-Gyllensköld</i>	21 dagar	»	»	»
» <i>Behm</i>	14 »	»	den 28 innev. jan.,	
» <i>Unger, Magnus,</i>	19 »	»	»	»
» <i>Boström, Johan,</i>	21 »	»	» 31	»
» <i>Christenson</i>	21 »	»	» 1 nästk. febr.	
» <i>Falk, Helmer,</i>	21 »	»	» 2	»

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. 1,13 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Torsdagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Herr *Adelsköld* tillkännagaf att han under gårdagen anländt till Riksdagen.

Herr statsrådet *Lovén* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram;

2:o) med förslag till lagen angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kapitlet handelsbalken;

3:o) angående nedsättning af annuiteten å vissa af de från odlingslånefonden för år 1884 beviljade lån;

4:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Pehr Adolf Stockenberg från Sundsvall;

6:o) angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettskammarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld;

7:o) angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

8:o) angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag, m. m.;

9:o) i fråga om ändringar i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883;

10:o) angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen; samt

11:o) angående höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folk-skolelärnarnes pensionsinrättning; äfvensom

Kongl. Maj:ts nådiga skrivelser till Riksdagen:

1:o) i anledning af två vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar; och

2:o) angående förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som jemlikt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Herr grefven och talmannen mottog dessa handlingar med förklarande att de skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Föredrogos och bordlades de nyss aflemnade kongl. propositionerna äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga skrivelse till Riksdagen i anledning af två vid sistförflutne riksdag beslutade lagförändringar.

Föredrogs och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts nådiga skrivelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som jemlikt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrivelsets innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 17, af herr *Samzelius*, angående ändring i konkurslagens bestämmelser om ackord;

n:o 18, af grefve *Sparre*, om tillägg till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret;

n:o 19, af herr *Boström, Johan*, om lindring i utgörandet af vissa arrenden för kronoegendomar samt ändring af 7, 8 och 10 punkterna i kongl. kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;

n:o 20, af herr *Behm*, om meddelande af bestämmelse huru justering af pröfningsnämnds protokoll skall verkställas m. m.;

n:o 21, af herr *Nyström*, om nedsättning af tullen å kaffe och socker;

n:o 22, af herr *Reuterswärd* m. fl., angående förändringar i tulltaxan;

n:o 23, af herrar *Stephens* och *af Burén*, om tull å jern och vissa metallarbeten samt produkter af jordbruksnäringen m. m.;

n:o 24, af herr *Andersson, Jonas*, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlstad;

n:o 25, af herr *Cederberg*, om vissa, jägmästarne nu tillkommande extra ersättningsars uteslutande från beräknade tillgångar vid lönereglering för skogsstaten; samt

n:o 26, af herr *Bexell*, om förändrade grunder för aflönande af statens embets- och tjänstemän.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet grefve *Ström-felts* under gårdagen bordlagda motion, n:o 16, om upphäfvande af förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömse-sidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Anmäldes och bordlades bankoutskottets memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Ekenman, Thor*, under tre veckor, räknadt från och med denna dag, samt herr *Bexell* likaledes under tre veckor, räknadt från denna dag.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
efter Kammaren åtskildes kl. 1,48 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Herr *Tamm, Hugo*, väckte en motion, n:o 27, om anslag till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark.

Denna motion bordlades.

Herr *Bergström*: Herr grefve och talman! Jag tillåter mig att anmälde behovet deraf, att antalet suppleanter i lagutskottet från denna kammare ökas med två, och hemställer, att Kammaren vill besluta att på dag, som befinner lämplig, välja ytterligare två suppleanter i lagutskottet.

Denna hemställan bifölls, hvarefter Kammaren, på framställning af herr grefven och talmannen beslöt att vid det sammanträde, som komme att hållas nästa onsdag, företaga val af ifrågasvarande båda suppleanter.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 28, af herr *Mankell*, angående nedsättning eller villkorligt beviljande af det utaf Kongl. Maj:t begärda extra anslag till värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m.;

n:o 29, af herr *Söderberg*, med förslag till stadgande i fråga om skyldigheten att uppfostra oäkta barn;

n:o 30, af densamme, angående utredning i fråga om förbättrad pensionering af indelta soldater m. m.;

n:o 31, af densamme, om öfverflyttande på staten af skyldigheten att bygga och underhålla tingshus, häradsarkiv och häradsfängelse;

n:o 32, af densamme, om tull på draglim;

n:o 33, af herr *Borg*, om införande i fattigvårdsförordningen af stadgande derom, att myndig qvinna kan inväljas i fattigvårdsstyrelse;

n:o 34, af densamme, med förslag till ändring af dels 23 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, dels ock 25 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm;

n:o 35, af densamme, om införande i helsovårdsstadgan för riket af en bestämmelse derom, att myndig qvinna kan inväljas i helsovårdsstyrelse;

n:o 36, af friherre *von Vegesack* m. fl., om bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket;

n:o 37, af herr *Lindahl*, om tull å vissa färger och färgningsämnen;

n:o 38, af densamme, om förhöjning af tullen på skrifpenor;

n:o 39, af herr *Spånberg*, om ändring af gällande förordningar rörande en allmän hypoteksbank för riket samt de allmänna grunderna för hypoteksföreningens bildande och verksamhet;

n:o 40, af herr *Ekenman, Victor*, om statslån till Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag; och

n:o 41, af densamme, om vidtagande af åtgärder för införande af en notariatinstitution i Sverige.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats, till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedan-nämnda, under gårdagen bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram; och

2:o) med förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, sistlidne dag bordlagda propositioner till Riksdagen:

1:o) angående nedsättning af annuiteten å vissa af de från odlingslånefonden för år 1884 beviljade lån;

2:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

3:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter målaren Pehr Adolf Stockenberg från Sundsvall;

4:o) angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinettskammarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld;

5:o) angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

6:o) angående upplösning af det nu bestående rättsförhållandet mellan kronan och Sala bergslag, m. m.;

7:o) i fråga om ändringar i nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883;

8:o) angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen; samt

9:o) angående höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskolelärnarnes pensionsinrättning.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda skrifvelse till Riksdagen i anledning af två vid sist förfutne riksdag beslutade lagförändringar.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den af herr *Samzelius* väckta, sistlidne dag bordlagda motion, n:o 17, angående ändring i konkurslagens bestämmelser om ackord.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 18, af grefve *Sparre*, om tillägg till instruktionerna för Riksdagens revisorer af statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret; samt

n:o 19, af herr *Boström, Johan*, om lindring i utgörandet af vissa arrenden för kronoegendomar samt ändring af 7, 8 och 10 punkterna i kongl. kungörelsen den 10 november 1882 angående förändrade grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner;

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda, sistlidne dag bordlagda motioner:

n:o 20, af herr *Behm*, om meddelande af bestämmelse huru justering af pröfningsnämnds protokoll skall verkställas, m. m.; samt

n:o 21, af herr *Nyström*, om nedsättning af tullen å kaffe och socker.

Föredrogs herr *Reuterswärds* med fleres, under gårdagen bordlagda motion, n:o 22, angående förändringar i tulltaxan.

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.*

Herr Hedlund: Herr grefve och talman! Då jag icke har kunnat finna mig uti att denna viktiga motion afsändes till bevillningsutskottet utan all anmärkning, har jag begärt ordet, ehuru väl vetande, att hvad jag här kan hafva att säga kommer att ega liten inverkan på det värda utskottets majoritet. Det finnes förhållanden, då man, äfven i medvetande af ett sådant ringa inflytande af sina ord, anser sig vara skyldig att inlägga en gensaga, och en gensaga är här så mycket viktigare för mig, då den göres icke blott mot falska åsichter, utan äfven mot, i min tanke, falska uppgifter.

Till en början ber jag få uppläsa följande petition, som inkommit till mig från en socken i Östergötland, Hycklinge, som jag för öfrigt icke känner närmare till. Jag läser upp den, sådan den kom till mig, med dess naiva form och uppfattning, hvilken visar att icke bakom densamma står en skrifkunnig man, som redigerat den. Petitionen lyder sålunda:

»Till Riksdagen.

I underdånighet anhålles af Hycklinge sockens arbetare, till antalet 124, att denna tacksägelse och böneskrift måtte blifva uppläsen för Hans Maj:t Konungen och för Riksdagens båda kamrar då Riksdagen får satt sig.

Vi arbetare inom Hycklinge socken i Östergötland hembäre en hjertlig tacksägelse, först till Gud, den allsmäktige, dernäst vårt älskade Konungahus, rikets ministrar och riksdagsmän, samt för öfrigt till alla dem, som vid senaste riksdagen verkade för vår sak, så, att vårt dagliga bröd icke blef genom tullars införande fördyradt, och nedkalle vi öfver dem alla Guds nåd och välsignelse, samt vilja vi hjertligen bedja Hans Maj:t Konungen och ofvannämnda herrar med flera att de äfven nu vid Riksdagen framhåller vår sak och nöd, så att lifsmedelstullar nu på Riksdagen icke måtte gå igenom, utan denna frågan för alltid blifver nedlagd.»

Den sista delen innehåller något skarpa och hårda ord mot dem, som vilja spanmålstullars införande och hvilka jag vill bespara herrarne att höra, då de nemligen kallas för »obarmhertige», hvilket jag för min del icke vill underskrifva; men det kan vara af någon liten vikt att veta, huru sådana åtgärder uppfattas bland landsbygdens befolkning. Petitionen slutar med de orden:

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

»Mätte nu den store Jehova härskarornas Gud af sin stora nåd gifva Eders Maj:t Konungen och alla de rikets medlemmar, som arbeta för de fattigas väl, vishet af höjden, så att egennyttans afsigt måtte blifva om intet.»

Den är underskrifven af 124 personer; men det står efteråt, att som listan var så illa medfaren, att den icke kunde sändas, måste den afskrifvas, och afskriften är vidimerad af sex personer.

Jag har ansett mig böra uppfylla detta uppdrag genom petitionens uppläsande, på sätt som skedde ofta nog vid förlidet års riksdag.

Jag anser denna petition, som tydligen kan sägas vara sjelfmant uppkommen, så mycket viktigare, som man i allmänhet föreställt sig att endast bland städernas arbetare gjort sig gällande någon sådan oro beträffande dessa tullar. Här äro idel landsbygdsarbetare, skomakare, arbetare, torpare, hemmansegare, grenadierer, snickare o. s. v. Jag kan till sist gerna nämna, att i det enskilda bref, de sändt mig, säges: skälet, hvarför vi icke vändt oss till vår egen riksdagsman, är att vi antaga, att han icke har något intresse för arbetares och torpares väl.

Det, som egentligen föranledt mig att begära ordet för afgifvande af ifrågavarande protest, var ett yttrande, som faldes vid denna riksdags början af Kammarens ärade ålderspresident. Han sade nemligen, att »man under den sist förflutna tiden allt oftare sett, huruledes arbetsamma, idoga, sparsamma och förut väl bergade familjer måst lemna hus och härd för att söka sin hjälp hos den allmänna barmhertigheten». Då jag fick läsa de orden, vände jag mig till de personer inom min redaktion, som hafva att göra med landsortstidningarnas notiser och frågade dem, hvarför jag icke blifvit underrättad om sådana fall, då de voro så allmänna, ty såsom herrarne veta, taga tidningarna, åtminstone i landsorten, med mycken ifver upp sådana nyheter. Då fick jag det bestämda svaret, att intet sådant fall förekommit. Det kan ju hända, att det inträffat på andra orter än de, hvilkas nyheter inflyta i det hundratal tidningar vi hafva, ehuru det förefaller mig besynnerligt, att sådana händelser varit begränsade till just sådana okända platser, men jag tviflar emellertid icke på att uppgiften varit riktig, ehuru den, som sagdt, förefaller mig besynnerlig.

Jag kunde möjligen föreställa mig, att den gamle och vördnadsvärde man, som här vid riksdagens början haft dessa uttalanden, icke skulle vara beredd att nu genast styrka dem med bestämda sakuppgifter, hvarför jag tager mig friheten uppmana honom att göra det vid lägligt tillfälle.

Det har förekommit andra sakuppgifter, som varit af intresse, i de protektionistiska tidningar, som jag haft tillfälle att kontrollera och mot hvilka jag icke behöfver vid detta tillfälle tveka att använda det uttryck, som återger min tanke om dem, nemligen att de äro osanna. I en sådan tidning förekom för en tid sedan en sådan uppgift lemnad i ett bref från vestra Sverige, att nemligen konkurser och exekutiva auktioner der voro dagliga företeelser. Jag vände mig då till landskansliet i Göteborg och fick länskun-

görelserna för flere månader, hvaraf det befans, att de exekutiva auktionerna, hvilka deri upptagas från länet utom Göteborg, voro endast några få och af dessa ingen enda, som kunde hafva det ringaste sammanhang med de låga spanmålsprisen. Det hör till de protektionistiska tidningarnes system att icke rätta faktiska misstag, och som denna uppgift icke blifvit korrigerad af den tidning, till hvilken den var adresserad, kan det lätt hända, att den aktade ålderspresidenten låtit missleda sig af en sin meningsvän.

Jag kan icke förbise ett yttrande af en min motståndare, på hvars sanningskärlek jag sätter det högsta värde, hvilket faldes vid sistlidet års tulldebatt, då han yttrade: »Betalningsinställelser, konkurser, inskränkning i arbetstid, arbetslöshet m. m. tillhöra dagens händelser, och likväl hafva verkningarna af denna stora vidtomfattande jordbrukskris ännu blott börjat framträda. Tillståndet i landet, särdeles på landsbygden» — han talade således icke endast om Östergötland — »är utom all fråga i högsta måtto betänkligt, och det gifves trakter, der det rent af är förtvifadt. De senare årens oerhördt nedtryckta pris på produkterna i förening med svårigheten att äfven till dessa afyttra dem hafva hos de mindre jordbrukarne och jordegarna framkallat förskräckelse för att drifva jordbruk i Sverige och ingifvit dem leda vid jordens skötande.» Jag vill till den ärade talaren hemställa, huruvida han icke nu kunde medgifva att denna skildring var betydligt öfverdrifven.

Det var en annan talare under samma debatt, som ock såg förhållandena i så svarta färger som möjligt och som ville tillgripa mot det onda ett medikament, nemligen skyddstullar, som skulle hjälpa för tillfället, men efteråt göra tillståndet sjufaldt värre. Lyckligtvis befinna vi oss nu icke i det sorgliga predikament att vara sjufaldt värre deran till följd af intagande af detta medikament; och jag tror för min del, att i såväl det ena som det andra talet låg en högst betydlig öfverdrift.

Jag har, såsom sagdt, sökt i hvad på mig ankommit utreda verkliga förhållandet med de omtalade exekutiva auktionerna, och rörande det län jag tillhör har jag i länskungörelserna fått den faktiska uppgift, att antalet af sådana auktioner under sistlidet års nio första månader derstädes å landsbygden uppgått till elfva och sålunda varit ganska ringa, ungefär det samma som de föregående åren, och af dessa var det ingen enda, som kunnat bero på de sjunkande spanmålsprisen.

Jag har dessutom sökt hos hypoteksföreningen i Göteborg få reda på, huru under hösten ränte- och amorteringsinbetalningarna till dess kassa egt rum, och fått det svaret, att dessa likvider gått bättre och icke sämre än förlidet år. Göteborgs- och Bohus län utgör dock en del af Sverige, och hypoteksföreningen omfattar härjemte icke blott Göteborgs- och Bohus län, utan äfven Elfsborgs län.

En annan talare har, icke här i Kammaren, men i ett offentligt yttrande eljest fält de bevingade orden, i hvilka han dock icke uttalat bestämdt, om de gälde ej endast Östergötland, utan också

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

hela Sverige: »Vi äro bragte hardt när till tiggarsstafven», ett om-döme, som erfarenheten icke till dess riktighet bekräftat. Och det är ej underligt, om erfarenheten icke skulle kunna bekräfta det, ty den förutsättningen för den allmänna ruinen, att spanmålen skulle sjunkit såväl i värde som i pris, är oriktig. Det är span-målsprisen som äro lägre, men detta innebär ej ovillkorligt, att spanmålen sjunkit i värde. Det beror ju icke på hvad jag får för spanmålen i penningar, utan i varor. Om jag får 20 skålpund kaffe för en tunna spanmål nu såsom förut, då kaffet fallit i pris lika mycket som spanmålen, så är spanmålens bytesvärde gent mot kaffet oförminskadt. Någon ändring i varornas inbördes värde-förhållanden har då icke uppstått. Spanmålsproducenten har icke förlorat något, när andra produkter fallit lika mycket i värde. Frågan blir endast, om de öfriga varornas värde, kaffets, sockrets etc., fallit i lika hög grad som spanmålens. Och erfarenheten har lärt att de stora förbrukningsartiklarne verkligen hafva sjunkit i värde lika mycket som spanmålen. Spanmålsproducenterna hafva fått lika mycket i en mängd andra varor *nu* som under de höga prisens tid.

Det står här i den stora tullmotion, som i dag skall till be-villningsutskottet remitteras, följande uttryck: »det starka betryck, som under en längre följd af år hvilat öfver vårt lands närings-lif», »försämringen af så väl jordbrukares som industriidkares eko-nomiska ställning», »lindring i betrycket» m. m. och dessa fraser kulminera i följande: »att här utförligare skildra arten och vidden af alla de svårigheter och olyckor, som under senaste året drabbat nästan alla landets näringar, torde vara obehöfligt».

Med anledning häraf har det roat mig att taga reda på några sifferuppgifter i afseende å våra näringars ställning, som äro ganska värtaliga. Jag skall ej besvära med alla. Jag tager endast några siffror i förbigående. Jag kan emellertid ej lemna uppgifter för sistlidne år eller för år 1885, då kommerskollegii berättelser för dessa år ej utkommit. Det sista år, för hvilket uppgifter äro tillgängliga, är 1884. Jag möter der det glädjande förhållande att det sammanlagda tillverkningsvärdet då utgjorde 191,370,000 kronor, det högsta hittills uppnådda belopp, oaktadt de flesta varu-prisen då voro icke obetydligt lägre än under den föregående tiden. Jemför man nämnda tillverkningsvärde med de föregående årens, finner man samma värde för år 1883 vara endast obetydligt lägre, nemligen 191,000,000 kronor, men de derförut gående åren allt lägre och lägre, så att, om man går till 1874, tillverkningsvärdet ut-gjorde 134,200,000 kronor, en tillväxt alltså af 57 millioner eller omkring 10 millioner om året och det är verkligen icke någon liten tillväxt. Går man längre tillbaka, finner man tillverknings-värdet hafva varit 1869 82,300,000 kronor och 1859 60,300,000 kro-nor, således på 25 år en tillväxt af 131,000,000 kronor. Dessa siffror äro derjemte ganska tillförlitliga och ej såsom siffrorna öfver export och import, hvilka äro ganska otillförlitliga. Dessa siffror lemnas nemligen af fabrikanterna sjelfve. Om också några taga lemandet af dylika uppgifter på slarf, så är det åtminstone en

relativ visshet, som vinnes. Och dessa siffror vittna icke om någon tillbakagång.

Gå vi nu öfver till de speciella näringsgrenarne, så få herrarne höra några siffror af stort intresse. Den af våra näringar, som under många år stått på en ganska låg ståndpunkt, var *gjuterierna och mekaniska verkstäderna* hvilka mycket litet varit skyddade af tullar. Tillverkningsvärdet inom denna industrigren utgjorde 1884 30,800,000 kronor och då sysselsattes der 12,896 arbetare. Det är visserligen en liten tillbakagång från år 1883, då tillverkningsvärdet utgjorde 33,300,000 kronor och antalet arbetare 13,857.

Det är dock glädjande att se huru denna näring utvecklat sig, då den har sedan 1879, således på endast fem år, nära fördubblats och fördubblats med så stora summor som här är fallet. Gå vi nemligen tillbaka i tiden, finna vi tillverkningsvärdet vara 1879 17,800,000 kronor med 8,461 arbetare och 1869 endast 7,700,000 kronor och 4,072 arbetare i stället för 1884 12,896. 1859 var tillverkningsvärdet allenast $4\frac{1}{2}$ millioner. Jag skall visa att andra näringar, som åtnjuta tullskydd, på 25 år gått endast föga framåt. Under många år hafva i våra tabeller de högt skyddade *socker- raffinaderierna* stått främst i afseende å tillverkningens penningvärde. Nu hafva de fått vika tillbaka för *gjuterier och mekaniska verkstäder*. De förra intaga i alla fall en ganska hög siffra, eller 1884 19,300,000 kronor, dit de nedgått från år 1883, då tillverkningsbeloppets värde utgjorde 22,200,000 kronor. 1879 var tillverkningsvärdet vid sockerraffinaderierna 15,300,000 kronor och 1869 14,200,000 kronor. Ännu klarare framträda dessa förhållanden i afseende å de högt skyddade *bomullsgarnspinnerierna*. Det finnes ingen näring, som är högre skyddad än denna. Tillverkningsvärdet utgjorde 1884 12,200,000 kronor och ungefär detsamma, 12,680,000 kronor, år 1883, men det är att märka, att redan år 1860 tillverkningsvärdet utgjorde 12,500,000 kronor. Stegringen har således på 25 år varit *ingen*. Under tiden hafva emellertid *bomullsväfverierna* visat en stadig stegring i tillverkningsvärde; de hafva trots »skyddet» kunnat hålla sig uppe. Här utgjorde detta värde 1884 12,700,000 kronor, 1883 11,800,000 kronor och 1879 9,050,000 kronor. Ett ganska svagt »framåtgående» framter ock den mycket skyddade *klädesfabrikationen*. Inom denna industrigren var tillverknings värde 1884 11,100,000 kronor, 1879 7,000,000 kronor, 1869 7,800,000 kronor och 1859 7,600,000 kronor. Värdet har sålunda icke nämnvärdt stigit, trots skyddet och trots det att folk- mängden och i följd deraf behovet af kläder stigit. Detta är ju lärerika siffror och man kan häraf draga den slutsatsen, att de skyddade näringarne icke rönt ett sådant framåtgående som de fria. Af de senare vill jag vidare nämna en, *tändsticksfabrikationen*, som, utan att »skyddet» kunnat verka något, utvecklat sig under år 1884 med det betydliga beloppet af en million kronor och på fem år, från 1879 till sistnämnda år, ökat sitt tillverkningsvärde från 5,400,000 till 8,950,000 kronor, således ett nära nog fördubblad värde. 1869 utgjorde detta värde allenast $1\frac{1}{2}$ million. *Läder-*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.*
(Forts.)

fabrikationen, som är skyddad, visar en mycket svag produktionsökning. Sedan kommer jag till en näringsgren, som är ett glädjande bevis på huru en naturlig näring utvecklar sig utan skydd, nämligen de *mekaniska smidesfabrikerna*, hvilkas tillverkningsvärde utgjorde 1869 350,000 kronor, 1879 3,450,000 kronor och 1884 5,300,000 kronor. Jag har gjort anteckningar rörande alla fabriker, hvilkas tillverkningsvärde öfverskjutit 5 millioner, och dessas sammanlagda tillverkningsvärde utgör tre fjerdedelar af samtliga fabrikers, eller 138 millioner af 191 millioner; men jag vågar ej vara allt för vidlyftig.

Nu säger man, och jag är beredd att bemöta den anmärkningen, att det nog är bra, att industriens utveckling gått framåt och ökat sina tillverkningsvärden, men *industriidkarne* hafva det dåligt. Jag tror icke, att en industri kan gå framåt, när *industriidkarne* hafva det dåligt. Det skulle jemförelsevis kunna ega rum då, när de under en viss period haft så lysande konjunkturer, att de sedermera kunna bära någon liten reduktion. Men om det likväl skulle så vara, låtom oss då se till, huru det hänger i hop med *industriidkarnes* »olyckliga» tillstånd. Härvid lemna jag dock *sjöfartsidkarne* och i synnerhet *köpmännen* å sido, hvilka senare på visst håll icke betraktas såsom närande yrkesklass utan snarare såsom en klass, den der uppslukar hvad andra producerat. Först vill jag dock i förbigående omnämna en uppgift, som jag från vederbörligt håll icke sett korrigerad.

F. d. riksdagsmannen, jägmästaren Forsbäck uttryckte nemligen på ett möte i Östergötland, som varit centrum för dessa protektionistiska rörelser, den tanken, att det icke är att undra på, att *köpmännen* i Göteborg äro ogynsamt stämnda mot skyddstullar, ty de förtjena nu så mycket. Så t. ex. finnas, menade han, icke en utan flere *köpmän* i Göteborg, som äro upptaxerade till en årlig inkomst af 6 å 700,000 kronor. Det verkliga förhållandet, som jag uppgifvit till rättelse, var dock, att det fans blott *en enda* firma, uppskattad till något öfver 700,000 kronor, och det var en *skyddad sockerfirma*, således en fabriks- och icke en *köpmansfirma*. För öfrigt fans det blott en enda importör, nemligen af stenkol, som uppskattats till öfver 50,000 kronors inkomst, några till 30 å 40,000 kronor o. s. v. Emellertid har, eget nog, östgötatidningarne, hvilka jag mer än en gång uppmanat att korrigerera sina uppgifter, icke låtsat om saken.

Här i Stockholm roade det mig att taga reda på den sista taxeringen, och, om jag lemna å sido banker, försäkringsanstalter och Stockholms gasverk, möta följande fabrikanter och firmor:

Aktiebolaget Palmerantz & Comp. med uppskattad inkomst af	kr. 200,000,
Bolinders mekaniska verkstads aktiebolag med	> 146,152,
Rörstrands aktiebolag	> 140,000,
(disponenten herr Almström är uppskattad till 30,675 kr. och disponenten Stråle till 13,000 kr.),	
Grosshandlaren K. Ljunglöf (tobaksfabrikant).....	> 123,058,
Grosshandlaren F. G. Althaintz (den store qvarnegaren) >	111,079,

Juveleraren Hammer	kr.	95,000,
S:t Eriks bryggeriaktiebolag	»	84,383,
Aktiebolaget Separator	»	72,019,
Hamburger bryggeriaktiebolag	»	70,000,
Läderfabrikören Lundin	»	60,000,
Wennberg & Ramstedts ångqvarnsaktiebolag	»	41,026,
Fabriksidkaren Berendt	»	50,000,

och vidare:

Tanto (sockerbruks-)aktiebolag	»	168,500,
Liljeholmens stearinfabriksaktiebolag	»	134,517,
Disponenten O. Lamm (sprängämnen?)	»	109,000,
Grosshandlaren J. Bäckström (tobaksfabriksegare?)	»	100,000,
Nürnbergers bryggeriaktiebolag	»	88,228,
Grosshandlaren O. Almgren (sidenfabrik?)	»	78,500,

o. s. v., en hel rad således af fabrikanter, som hafva uppskattats till inkomster, hvilka åtminstone vi göteborgare, som eljest så ofta omtalas hafva så stora inkomster, anse vara högst aktningvärda.

Huru nu dessa sakförhållanden kunna stå tillsammans med den skildring, som herrarne i dag hafva fått med så aktade namn underskrifven, det öfverlåter jag åt herrarne att besvara. När man sätter sitt namn under sådana påståenden, då är man också skyldig att stödja dem på faktiska bevis, icke blott på generella omdömen.

Här har jag nu visat, att fabrikena icke aftagit under en följd af år, att de särskilda fabrikssegarne, åtminstone hvad Stockholm angår, höra till de högst upptaxerade, och hade jag haft tillfälle dertill, hade jag äfven sökt få uppgifter från Norrköping. Af Kongl. Maj:ts statsverksproposition framgår, att allmänna bevillingen, som är en vigtig gradmätare på fastighetsvärdet och inkomsterna, icke gått ned, och att således deraf icke finnes någon anledning att tala om näringslivets förtvifvade tillstånd.

Nu kunna herrarne icke undra på, om, efter de uppgifter, som jag här har lemnat till herrarnes kontrollerande, man på vissa håll varit rädd för att frihandelstidningar skulle komma under allmänhetens ögon och meddela dessa förargliga upplysningar, som kanske skulle rubba en och annans tro på spanmålstullarnes saliggörande verkningar. Vi veta, att inom Östergötland ett sådant offentligt cirkulär gått ut med varning till landets befolkning att läsa något annat än de rättrogna protektionistiska tidningarne. Derigenom har man också velat undvika att till de beskedliga östgötarnes kännedom bringa ganska beaktansvärda framställningar emot ropet »köp endast svenska varor». Ett faktum, som, såvidt jag kunnat upptäcka, icke heller intagits i någon östgötatidning åtminstone icke i Norrköping, är följande. Samtidigt med detta rop gjordes två ångbåtsbeställningar, den ena från Norrköping, den andra från »fribytarnes» land vid vestkusten. På hvardera hållet behöfde man en ångbåt och hörde efter anbud dels vid Motala och dels i Tyskland. Prisskilnaden mellan anbudena å dessa ställen utgjorde 20,000 kronor. De »ofosterländske» frihandlarna bestälde sin ångbåt vid Motala, men det »patriotiska» Norrköping tog sin i Lübeck. Åtskilliga exempel kunna anföras, huru

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

många af dessa »patrioter», som ropa »köp endast svenska varor», sjelfve utmärka sig för import af utländska lyxartiklar, under det att frihandlarne endast i yttersta nödfall taga annat än hvad som kan fås från svenska verkstäder. Men det är icke sagdt, att detta senare förhållande skall fortvara. Det *kan* inträffa, mina herrar, att, om bågen från protektionistiskt håll spännes för högt, man vänder om satsen och säger, »vi köpa ingenting af skyddade svenska varor», och jag tror, att steget dit är kort taget. Men ingalunda skulle jag då afundas hvarken norrköpingsfabrikanterna eller andra patrioter det afbräck, som de möjligen komme att vidkännas, derest en mängd konsumenter bland frihandlarne, hvilka förut med stor samvetsgrannhet tagit sina varor af den svenska tillverkningen, nu skulle öfvergifva denna.

Jag ber herrarne om ursäkt, att jag så länge uppehållit Kam-maren. Men det har skett af anledning, som jag förut nämnt, att jag icke kunnat se en sådan mängd af origtiga uppgifter gå fram genom landet och nu till bevillningsutskottet utan åtminstone någon protest, vore den också kommen från en så obetydlig person som den, hvilken här haft ordet.

Herr Reuterswärd: Jag har begärt ordet icke för att för-svara den motion, som nu föreligger, ty den försvarar sig sjelf; icke heller för att onödigtvis framkalla en obehaglig diskussion och gå händelserna i förväg. Men den siste talaren har fält yt-tranden af den beskaffenhet, att det skulle, snart sagdt, ansetts feigt af mig att icke göra invändningar deremot.

Han beskyldde icke blott motionärerna utan alla dem, som hafva instämt i motionen, för falska åsichter och falska uppgifter. Det är ett strängt tal, och jag vågar säga, att det knappast är passande att framkomma med ett sådant yttrande i Första Kam-maren. Men när herr Hedlund tillätit sig detta, är det icke alle-nast motionärerna han stämplat på detta sätt, ty mer än halfva representationen har deltagit i denna motion, gillat dess syfte och till största delen äfven underskrifvit densamma. Och det är namn, herr Hedlund, så goda, att man icke har rättighet att offentligen i en Riksdagens kammare uttala sådana ord.

Dessutom har herr Hedlund behagat attackera mig för det tal, jag såsom ålderspresident hållit i denna Kammare. Men jag talade då icke å Kammarens vägnar utan det var jag, som talade *till* Kam-maren, och jag står vid de ord, jag yttrade, och kan bevisa de förhållanden, som jag då åberopade.

Det kan väl icke vara meningen att vi här skola framlägga bevis för allt hvad herr Hedlund kan komma att fordra af oss? Jag kan dock meddela, att i herr Hedlunds närhet eller inom hans synkrets, som icke tyckes sträcka sig längre än till Bohus län, af 22 hemmansegare i en kommun 16 äro under konkurs.

Herr Hedlund sade vidare, att icke spanmålens värde har fallit, utan att det är spanmålens pris, som fallit, och förklarade detta på så sätt, att man för värdet af en tunna säd kan köpa så mycket mera kaffe och andra artiklar, som äro billigare och hvars

värde fallit i samma proportion, hvadan förhållandena skulle reglera sig sjelfva. Men härmed hänger det icke bättre tillsammans, än att just kaffeprisen stigit i hög grad, under det att spanmålen fallit i pris, och att alla våra skatter icke såsom förut utgå i spanmål utan i kontanta penningar. Om jag då t. ex. måste sälja 20 tunnor råg för att betala de skatter, dem jag förr kunnat betala med 10 tunnor, så måste herr Hedlund medgifva, att det är mer än spanmålsprisen, som fallit, nemligen sjelfva spanmålen eller köpkraften hos denna vara.

Den ärade talaren åberopade kommerskollegiets berättelser för år 1884 och talade endast om *tillverkningsvärdet* men icke om försäljningspriset och slöt deraf, att ställningen i landet *måste* vara god. Detta är ett bevis på, att herr Hedlund icke gjort sig reda för förhållandena eller betryckets verkliga orsak. Det är sant, att landets industriidkare på de sista åren ansträngt sig till det yttersta i hopp och förmodan att genom en ökad produktion minska tillverkningskostnaden och derigenom kunna konkurrera med utlandet. Men det har visat sig, att inom de flesta områden icke någon vara kunnat tillverkas utan med högst betydliga förluster, och då är det icke mycket att skryta med ett högt tillverkningsvärde. Talaren uppgaf, att en årlig ökning af 10 millioner kronor i tillverkningsvärde skulle egt rum; men jag tror, att dessa siffror bevisa endast, att förlusterna för de svenske industriidkarne varit mycket större.

För öfrigt tror jag icke, att motionen gifvit talaren anledning till att här attackera en del af pressen. Hafva vi i vår motion nämnt ett ord om pressen, eller ens den del deraf, som herr Hedlund tagit i upptuktelse? Stå vi kanske här inför någon skolmästare, som anser sig hafva rättighet att mästra icke allenast allt hvad vi göra och tänka, utan till och med hvad vi icke sagt eller tänkt?

Jag ber herr Hedlund, att af aktning för Första Kammaren bättre väga sina ord och komma ihåg, att han rigtat sina anmärkingar icke endast mot mig, som framburit motionen, utan mot flertalet af svenska folket. Jag kan naturligtvis icke förvägra eller hindra, att herr Hedlunds yttrande får komma till bevillningsutskottet; men det hoppas och tror jag, att detta hans yttrande skall röna samma mottagande som hans famösa motion vid sistlidne riksdag, hvilken motion utskottet hemstälde måtte lemnas *utan allt afseende*.

Herr Hedlund: I fall jag verkligen under mitt förra yttrande begagnade uttrycket »falska» uppgifter, så får jag be om ursäkt deraf. Jag vet, att jag begagnade orden »falska åsichter», men jag tror, att jag sade »origtiga uppgifter», emedan jag aldrig velat anklaga någon för att med vett och vilja hafva lemnat origtiga uppgifter, allra minst kunde jag sägas göra det om Kammarens ärade ålderspresident, då jag gick ut från den förutsättningen, att han ville med fakta stödja en sådan uppgift, som den han här lemnade.

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

Jag har icke den ringaste anledning att anse honom i sitt helsningstal hafva uppträdt å kammarens vägnar.

Hvad hans öfriga förmaningar beträffar, ber jag få upplysa, att mitt ord är här fritt lika så väl som hans, och öfverträder jag min befogenhet i mina uttryck, är jag viss, att det är talmannen, som då gifver mig tillrättavisning, och jag vågar påstå, att, om det fins någon, som icke har rätt att gifva sådana förmaningar, är det just den siste ärade talaren.

Grefve Strömfelt: Jag ber att först få konstatera, att herr Hedlund började sitt anförande med, att han skulle gendrifva »falska åsigt» och »falska uppgifter». Jag har orden här antecknade. Härvid vill jag påpeka, att det går nog an beskylla sina motståndare för »falska» uppgifter, så länge man kan hoppas, att icke någon af motståndarne skall svara och framtvinga en ursäkt hvilken i annat fall här uteblifvit, för att, när sådant skett, återtaga hvad man sagt.

Kammaren har nu åter hört herr Hedlunds visdom flöda, och ingen skulle hjertligare än jag glädjas, i fall i hvarje ord deraf läge sanning. En remissdebatt, der man på förhand ämnar anfalla personer för hvad de ett år förut hafva yttrat, anser jag, för min del, så nära beslägtad med en interpellation, att man bör iakttaga den höfligheten att på förhand underrätta de personer, man då ämnar uppkalla till svaromål. Herr Hedlund generar sig emellertid icke för småsaker, och han har icke heller iakttagit denna formella höflighet. Kammaren må icke heller fordra, att man skall upptaga till bemötande allt, hvad han här tillvitat sina motståndare. Mig har han särskildt uppkallat, då han yttrade sig ungefär sålunda: »jag vill hoppas att ni erkänner öfverdriften af hvad ni sade förlidet år», dermed anspelade han på den del af mitt yttrande, som innehöll att tillståndet i landet vore bedröfligt, och att en kris vore i antågande. Jag talade äfven om arbetslöshet och ramlade industrier. Tyvärr kan jag nu icke gå herr Hedlunds önskan till mötes och erkänna, att i dessa mina yttranden låg den minsta öfverdrift. Tvärt om hafva händelser sedermera inträffat, hvilka bevisat, att verkligheten vida öfverstigit hvad jag förmodade, fast de icke blifvit antecknade på herr Hedlunds redaktionsbyrå. Att hvad jag förlidet år sade, icke var för mycket, det bevisar dessutom den så kallade protektionistiska rörelsens lugna utbredande under samma år, ty, mig veterligen, har ingen agitation egt rum icke ens inom det åberopade Östergötland, och der möten hållits, har man kommit alldeles frivilligt tillsammans, hvilket jag så mycket mer kan intyga, som jag brukar få underrättelse, när större möten inom provinsen hållas. För öfrigt hade säkerligen utgången af valen till Första Kammaren och nu senast till bevillningsutskottet icke utfallit så inom denna kammare, som skett, om icke den erkänt växande nöden i landet hade framkallat dem. Den, som numera icke ser det svenska arbetets nöd, han antingen vill icke se den eller ock saknar han förmåga att bedöma den. Strax sedan jag kom hem från förliden riksdag, hade en arrendator i min hemtrakt

satt en annan arrendator i sitt ställe utan att tillspörja jordegaren. Hvarföre? Jo, derföre att han fruktade att skötandet af jordbruk här i landet skulle blifva hans slutliga ruin. Det har nu kommit så långt, att den svenske jordbrukaren rent af börjar få rädsla för sin näring utan att vara i direkt penningenödl Detta må ock vara ett bevis. Jag skall enskildt uppgifva namnet, om herr Hedlund vill veta det, för att öfvertyga sig om sanningen af hvad jag omtalat. Strax innan jag i år för upp till Riksdagen, nämnde en granne, att hans broder, som för några år sedan flyttade till Amerika, der fick sådan hemlängtan, att han återvände till fosterlandet. Här gifte han sig, och som han var någorlunda förmögen, köpte han egendom, som han ännu i dag innehar. Men nu skall han sälja den, märk noga, herr Hedlund, *icke* af behof, utan till följd deraf, att han med den svenska tullagstiftning, som tycks vilja gå sin egen väg oberoende af de stora kulturländerna, icke törs vara jordbrukare af fruktan att blifva af med hvad han eger. För den skull flyttar han med hustru och barn till Amerika, sedan han sålt sin egendom, och medför dit sitt kapital.

När herr Hedlund talade om den svenska industriens stora framsteg, torde det icke vara honom så noggsamt bekant, hvart vårt fullsystem i verkligheten fört denna industri, nemligen dertill, att man börjat importera utländskt material, hvaraf sedermera granna varor tillverkas, å hvilka man trycker svenska bruks- eller fabriksstämplar? När han nu från sin plats besvarat denna fråga, får jag bedja honom att, innan han uppträder, taga bättre reda på förhållandena. Det har jag rättighet att säga honom.

Herr Hedlund glorifierar sig öfver att den »*oskyddade*» mekaniska industrien kommit till så höga tillverkningsvärden. Det är just dess förderf, att konkurrensen *tvungit* till en sådan onaturlig utveckling af produktionen. Det är endast nöden, som tvungit till öfverproduktion för att få nedsatt tillverkningspris, men i allmänhet arbeta dess verkstäder utan all förtjenst och under trycket af den största nöd.

Den ärade talaren gjorde äfven en jämförelse mellan frihandlarne på vestkusten och protektionisterna i Östergötland i sammanhang med omnämmandet af ett par ångbåtsbeställningar å vestkusten och i Norrköping. Jag bor visserligen icke der, men var händelsevis närvarande, när detta köp skulle bestämmas, och ingen kan djupare än jag beklaga, att just herrar *frihandlare* inom ångbåtsdirektionen framtvingo beställningen i Lybeck. Motala verkstad hade i sitt anbud gått så lågt, att den hade gjort förlust, om dess anbud antagits; men anbudet från Lybeck gick ändå lägre.

Jag ber om ursäkt, att jag nu uppehållit Kammaren; men jag ansåg mig skyldig bemöta herr Hedlunds anfall och vågar tro att i bevillningsutskottet mina ord väga lika tungt som min motståndares.

Friherre Åkerhielm: Då den ärade ledamot af denna Kammar, som började den remissdebatt, som nu en tid uppehållit Kammaren, icke inskränkte sig till att, på hittills öfligt vis, hålla sig

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

till den föreliggande motionen och utbedja sig att hans yttrande, med anledning af den väckta motionen, måtte åtfölja densamma vid remiss till vederbörligt utskott, utan derjemte, hvilket hos oss, Gudi tackadt, är synnerligen ovanligt, upptog till granskning och kalfatring yttranden, fälda så lång tid tillbaka som under föregående riksdag, så måste jag tillstå att jag, med den aktning för det fria ordet, som herr Hedlund här vill för sig häfda, anser mig skyldig mig sjelf, att då han — låt vara i förbigående — klatschade till ett yttrande, som jag förra året här fält nu begagna min yttranderätt äfven jag.

Till en början ber jag då att, med anledning af de, enligt mitt förmenande, orätta hjulspår, hvori öfverläggningen, utan tvifvel genom den förste talarens förvällande, råkat, få uttala den förhoppning, att våra öfverläggningar i denna mycket utredda och mycket omstridda fråga måtte under denna riksdag blifva så få och så vänliga som möjligt. Jag vill derföre för min del gerna låta detta mitt yttrande bära pregeln af aktning äfven för de mest olika tänkandes åsikter, på samma gång jag dock förklarar att jag icke allenast nu, i detta ögonblick, utan allt sedan jag yttrade mig i denna fråga vid förra riksdagen står vid hvarje ord, som jag då fälde, och jag tror att herr Hedlund haft vänligheten att nyss gifva ett icke så litet argument till stöd för de åsikter jag då anförde, men hvilka han nu vill anfälla.

Den värdemätare, som det är nödvändigt att hafva i minnet, då man med herr Hedlund erkänner att spanmålen sjunkit i *pris* men påstår att den behållit sitt *värde*, eller, med andra ord, då man talar om spanmålens sjunkande försäljningsvärde, med bibehållande af bytesvärdet mot andra varor, denna värdemätare är och blifver väl ändock *guldet*. Jag undrar huru vi i vårt land, när nu guldets köpkraft ökas alltjemt, och våra produkters förmåga att bytas i guld minskas, skola på längden förmå uppehålla våra bankinstituts fordringar på och förutsättningar af klingande valuta. Detta har hittills lyckats, men sådant har alltmer skett genom anlåtande af såväl statens som kommunens och enskildes kredit i utlandet, ja detta sker nu i en sådan utsträckning, att det torde vara på sin plats att begagna *hvarje tillfälle* att erinra derom, att svensk man måste se till, huru länge och huru mycket han får binda barn och barnbarn och med dryga annuiteter på fädrens skuld belasta kommande generationer. Detta var *qvinta pars* af hvad jag förra året yttrade vid tullfrågans behandling och hvad jag äfven nu velat säga, och det är ur denna guldfrågans och den utländska skuldsättningens synpunkt, som jag alltid kommer att vara med om hvarje försök att, genom uppförande af dammar och vidtagande af inskränkningar, få återförd en försigtigare och varsammare finanspolitik än den vi på senare tider följt, hvilket är så mycket mera af nöden under de förhållanden, som nu förmörka den europeiska horisonten.

Man kan ju invända, att klandret af den enskilde riksdagsmannens åsikter, framburna låt vara äfven för länge sedan, alltid är fritt och alltså stod öppet för den representant, som först yttrade

sig i remissdebatten vid öfverlemnandet till vederbörande utskott af den nu föreliggande motionen. Jag skall icke tvista derom och icke rigta någon förebråelse därför emot herr Hedlund, men hvad jag vill säga är, att det förefaller mig som om denna uppgift företrädesvis tillhör pressen. Jag tror att pressen i vårt land står på en sådan ståndpunkt att den väl vet att granska de fria ord, som af en riksdagsman uttalas — i denna fråga har ju så skett, kanske nog och öfvernog — och representanterna för denna press borde väl kunna välja *tid* och *rum* för sina uttalanden, hvilkas upprepande här synes mig endast förbittra stämningen och upptaga kammarens tid.

På samma gång jag ber om ursäkt om till äfventyrs något mera värme än den jag anser saken förtjena hos mig nu skulle vilja göra sig gällande, anhåller jag att få upprepa, att ju lugnare och ju snarare vi svenskar söka att blifva ense om denna söndrande fråga, ju bättre för oss och för vårt land äfvensom för mötandet af de anspråk, hvilka utländingen en dag kommer att ställa på oss. Ser man saken så, tror jag icke det är mycket att glädja sig öfver om sådana diskussioner som denna oftare skola uppstå. Med mitt yttrande har jag icke velat åstadkomma någon sådan, utan, med all aktning för andras åsigter, endast förklara att hvad jag sagt i den föreliggande frågan det står jag vid.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Friherre Klinckowström: Då man hörde herr Hedlunds första yttrande i dag i denna fråga, kunde man lätt komma att tänka på sagan om Holger Danske, som sof i hundra år och då han vaknade upp icke kände igen sin tid. Om icke så lång tid som hundra år, så tyckes det dock som herr Hedlund slumrat in åtminstone under de två senare åren. Att, såsom herr Hedlund gjort, påstå att icke det ekonomiska tillståndet af nöd och delvis elände i landet, om icke i Göteborgs och Bohus län ensamt, har försämrats, det kan jag icke förstå. Jag har med största uppmärksamhet genomläst icke så få tidningsartiklar under de senare åren och hvad mera är, jag har, för bättre minnes skull, urklippt och förvarat de upplysningar, som tala för och bevisa, att nöd och ekonomiskt obestånd är rådande i landet. Om herr Hedlund vill göra sig den mödan att besöka mig, något som skulle mycket smickra mig, så skall jag hafva äran att under hans ögon lägga särskildt grupperade uppgifter för de två senare åren på det ekonomiska obestånd och den nöd, som är rådande i landet, dels till följd af exekutiva auktioner, dels till följd af skuldfordringsmålen ökad antal och dels till följd af de 4 å 5 sista årens betydliga emigration. Jag skall äfven kunna visa huru skuldsättningen i sin helhet, icke endast statens, utan äfven de enskildes, har på ett fruktansvärdt sätt stigit. Redogörelsen för våra bankanstalter, jemförd med föregående år, är också, Gudi klagadt, ett bevis derpå.

Med ett ord, på alla gebit inom det ekonomiska och finansiella området finner man, om man vill se noga efter, bevis på att det

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

hos oss står ganska illa till. Det är med anledning af hvad herr Hedlund yttrade angående spanmålens värde och skillnaden mellan dess värde och dess pris, som jag ber att få säga ett par ord. Jag har en obetydlig egendom under eget bruk, icke utarrenderad, och jag har haft en ganska betydlig kännning af hvad ett sjunkande pris på spanmål vill säga. Detta äfven på min mjölkhushållning af omkring 80 kor. Om jag tillämpar mina förminskade inkomster för endast åren 1879 och 1885, dervid endast betraktande de egentliga spanmåls- och ladugårdsprodukterna, på hvad hela landet förlorar, så skulle det för hela jordbruket blifva en förlust af bortåt 80,000,000 kronor, som vi hafva fått mindre år 1885, än år 1879. Detta är ju icke någon obetydlig summa för landtbruket, och dock äro icke deruti inbegripna de öfriga försäljningsförhållandena för andra produkter inom landtbruket. Nu säger herr Hedlund att värdet på spanmål är ungefär orubbadt, fastän priset derpå fallit. Herr Hedlund har icke behagat betrakta denna fråga i sin helhet, ty en stor del af vår spanmål måste försäljas för att, efter den nya löneregleringen och andra skatteregleringar inom landet, kontant betala såväl krono- som kommunalutskylder äfvensom fattigvårdskostnader och utgifter till presterskap och skolor. Och många, kanske de flesta af dessa utgifter, hafva förut till största delen liqviderats med verklig spanmål in natura. Den tiden var detta för jordbrukaren enahanda, så vida icke missväxt eller en ofördelaktig bergning gjorde att hans spanmål kasserades vid leveransen. Han betalade sina skatter med sina verkliga produkter.

En annan fråga, som också spelar en stor rol i landtbrukarens ekonomi, är arbetarens aflöning i kontant. Visserligen hafva vi torpare och statfolk, som äro aflönade dels med jord och dels med produkter. Det finnes äfven en ofantlig massa personer, som tillhöra, eller tidtals begagnas vid jordbruket, som måste betalas kontant, och äfven vårt statfolk har kontant aflöning. Dessa kontanta aflöningar, som på senare åren stigit betydligt, hafva i allmänhet icke nedgått så, som våra landtbruksprodukter, och deri ligger en stor anledning till klagan, och deri ligger äfven orsaken till de minskade inkomster, som landtbruket haft på de senare åren, och hvilka summor jag nyss i durchschnitt angaf.

Herr Hedlund har vidare begagnat sig af kommerskollegii uppgifter, hvilka olägligt för mig och mina meningsfränder sluta med år 1884. Jag kan dock försäkra herr Hedlund att åren 1885 och 1886 hafva vida svårare saker att bland kommerskollegii uppgifter påvisa. Man har på senare tider ofta sett herrar frihandlare vid större sammanträden af landtbefolkningen, vid enskilda möten och vid andra tillfällen, både då det passat och icke passat sig, orda om den förlust, som arbetsklassen och det svenska folket i allmänhet skulle göra om en tull skulle läggas på vissa af landtbrukarne producerade födoämnen. Detta har vid förra riksdagen gått såsom en röd tråd genom alla frihandlares anföranden i båda Kamrarne, och detta har äfven gått som en röd tråd genom anföranden utaf personer, ställda högre än denna Kammares ledamöter.

Har väl någon af dessa herrar gjort sig reda för denna fråga? Hafva herrarne af frihandel begagnat de uppgifter, som finnas officiellt återgifna i länder, som hafva infört tull på födoämnen, och sett huru den verkar under en lång följd af år? Jag tviflar derpå och skall be, att i det fallet få utmana herrar frihandlare med officiella siffror i handen, för att visa att i ett så stort protektionistiskt land som Tyskland lifsmedelstullar varit gagneliga. De källor jag använt stå herr Hedlund och hvilken af herrarne, som det gitter till buds. Till tyska statistiska byrån i Berlin lemnas nemligen hvarje månad från hundrasextiofem af de största marknadsplatserna i tyska riket uppgift på de viktigare födoämnen, som försäljas på dessa platser. På dessa uppgifter utarbetas månatligen ett sammandrag, som sedermera officiellt återgifves. Om man skall lemna dessa siffror något förtroende och jag är öfvertygad att herr Hedlund skall göra detta, som ju satt sin tilltro till kommerskollegii i mångt och mycket tvifvelaktiga uppgifter, hvilka jag ofta attackerat, och jag har skäl att göra detta ännu, så visa de officiella tyska uppgifterna alldeles bestämdt att tullar på födoämnen icke på marknadsplatserna ökat dessa födoämnen pris för konsumenterna. Det vore allt för djerft af mig att be herr Hedlund sätta någon tro till mina ord, och det kan jag således icke göra, men om han vill gå upp i härvarande statistiska centralbyrå, kan han der taga notis om dessa uppgifter, ty de finnas der. Det är ovedersägligt att långt ifrån att prisen på födoämnen i Tyskland blifvit stegrade genom tvenne gånger vidtagna tullförhöjningar, en sådan gjordes först i mindre, och för två år sedan i högre grad, verkade detta icke någon rubbning i födoämnenas pris. Huru skall man förklara ett sådant förhållande? Det viljen I frihandlare icke göra, det är dock ett faktum, som icke kan bestridas, men I bestriden, jag vet icke hvad!

Tullen på de födoämnen, som inom landet produceras, betalas icke af landets egna konsumenter, utan den betalas af varuafsändarne uti främmande länder, och detta, mine herrar, kan bevisas.

Under sådana förhållanden kunna de, som gilla den nu inlemnade motionen, under hvilken jag, ovärdige, äfven tecknat mitt namn, mycket väl försvara de tullar, som nu begäras. De komma icke att för konsumenterna inom landet fördyra priset på varorna. Den erfarenhet skall herr Hedlund göra, att förhållandet i detta afseende kommer att här i Sverige blifva detsamma som i Tyskland, der man under lång tid tillbaka haft tull på födoämnen.

Herr Hedlund: Det är endast med anledning af ett par personliga anmärkningar, jag begärt ordet. Jag ber då först att få nämna att jag icke, såsom den siste ärade talaren gjorde, skall ingå på debatt om sjelfva den föreliggande frågan. Den tid kommer nog, då vi få göra detta. Man har förut förebrått mig, att jag begärt remiss af mitt yttrande till bevillningsutskottet. Jag tror icke att jag misstager mig, då jag säger att jag *icke* begärt att mitt yttrande skulle till nämnda utskott remitteras utan endast blifva taget till protokollet, och jag yttrade dervid, hvad som äfven

*Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts.)*

Motion
angående
förändringar
i tulltaxan.
(Forts)

af tvenne talare bekräftats, att bevillningsutskottets majoritet skulle dervid fästa mycket litet afseende.

Den andra anledningen för mig att begära ordet var tillvitelsen att hafva brutit emot grannlagenhetens kraf, att icke förut underrätta de herrar, emot hvilka jag hade anmärkingar att göra. Jag får upprigtigt säga, att jag icke tänkt derpå. För öfrigt hänger med denna sak sålunda tillsammans, att jag först $\frac{1}{4}$ timme innan jag gick upp i Kammaren erfor att denna motion skulle i dag remitteras till utskottet. Jag trodde för min del att detta skulle ske först i morgondagens plenum och därför har jag icke så fullständigt som jag velat nu kunnat framlägga mina åsikter härutinnan, något som jag i morgon annars hade gjort. Här har vidare sagts, att jag i mitt yttrande framhållit någonting, som jag icke hade bort göra såsom ledamot af denna Kammare utan såsom tidningsredaktör. Jag förstår sannerligen icke denna åtskilnad. Då jag är ledamot af denna Kammare, har jag ansett mig böra fritt och öppet yttra mig inför Kammaren, då jag ju der kan få ögonblickliga svar — hvilka icke heller brustit i dag — på de frågor jag framställt. Jag har på detta sätt också tillfälle att visa att det »står en man bakom ordet», i hvad jag trycker och skriver, och den kamp, hvarom frågan här gäller, är jag färdig att upptaga när som helst. Om jag dervid icke kan iakttaga allt det lugn och den vänskaplighet, hvilken en föregående talare ansett önskvärd och hvilken jag vill gerna iakttaga så väl i alla frågor, så beror detta på den omständigheten, att just i den föreliggande frågan rättkänslan lätt kommer i svallning. Jag betraktar nemligen denna fråga om lifsmedelstullar icke blott såsom en ekonomisk fråga, utan jag ser framför mig en beskattningsform, hvilken jag anser vara *orättfärdig*, och det ordet tager jag icke tillbaka, äfven om alla uppträdde emot mig.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den ifrågavarande motionen tillika med de i anledning af densamma inom Kammaren nu afgifna yttrandena till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herrar *Stephens'* och af *Buréns* sistlidne dag bordlagda motion, n:r 23, om tull å jern och vissa metallarbeten samt produkter af jordbruksnäringen m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet den af herr *Andersson, Jonas*, väckta, under gårdagen bordlagda motion, n:r 24, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlstad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Cederbergs*

sistlidne dag bordlagda motion, n:o 25, om vissa, jägmästarne nu tillkommande extra ersättnings uteslutande från beräknade tillgångar vid lönereglern för skogsstaten.

Efter föredragning af herr *Bexells* under gårdagen bordlagda motion, n:r 26, om förändrade grunder för aflönande af statens embets- och tjänstemän, hänvisades denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och lades till handlingarne bankoutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till utskottet afgifna berättelse.

Herr *Lindahl* yttrade: På uppdrag af herr *Smith* får jag öfverlemna ett på franska språket utfärdadt läkarebetyg, utvisande att herr *Smith* insjuknat i Marseille, samt anhålla att Kammaren måtte bevilja honom ledighet från Riksdagen under en månad, med rätt att, derest hans helsotillstånd sådant medgifver, före utgången af nämnda tid intaga sin plats i Kammaren.

Sedan det återopade läkarebetyget företetts, beviljades herr *Smith* ledighet från riksdagsgöromålen under en månad från denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades äfven herr *Jönsson* under tiden från den 6 till den 20 nästinstundande februari.

Justerades nio protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. 2,58 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 28 Januari, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 42, af herr *Carlsson, Lars*, om anslag till skogsodlingens befrämjande; och

n:o 43, af herr *Söderberg*, om rätt för vissa arrendatorer af kronoegendomar att afsäga sig sina arrenden till midfastan år 1888, m. m.

Kammaren åtskildes kl. 8,15 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 29 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 22 i denna månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Liljesköld* från och med den 31 innevarande januari till den 16 nästkommande februari, herr *Andersson, Jonas*, från och med den 1 till och med den 20 i nyssnämnde månad samt herr *Sundström* under tre veckor från och med den 1 nästinstundande februari.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 27, af herr *Tamm, Hugo*, om anslag till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark; samt

n:o 28, af herr *Mankell*, angående nedsättning eller villkorligt beviljande af det utaf Kongl. Maj:t begärda extra anslag till värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Söderbergs* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 29, med förslag till stadgande i fråga om skyldigheten att uppfostra oäkta barn.

Efter föredragning af herr *Söderbergs* under gårdagen bordlagda motion, n:o 30, angående utredning i fråga om förbättrad

pensionering af indelta soldater m. m., hänvisades denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Söderbergs* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 31, om öfverflyttande på staten af skyldigheten att bygga och underhålla tingshus, häradsarkiv och häradsfängelse.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Söderbergs* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 32, om tull på draglim.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Borgs* under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 33, om införande i fattigvårdsförordningen af stadgande derom att myndig qvinna kan inväljas i fattigvårdsstyrelse; och

n:o 34, med förslag till ändring af dels 23 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, dels ock 25 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm.

Efter föredragning af herr *Borgs* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 35, om införande i helsovårdsstadgan för riket af en bestämmelse derom att myndig qvinna kan inväljas i helsovårdsstyrelse, beslöt kammaren hänvisa denna motion till handläggning af ett tillfälligt utskott.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet friherre *von Vege-sacks* med fleres under gårdagen bordlagda motion, n:o 36, om bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Lindahls* nästlidne dag bordlagda motioner:

n:o 37, om tull å vissa färger och färgningsämnen; samt

n:o 38, om förhöjning af tullen på skrifpenor.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 39, af herr *Spånberg*, om ändring af gällande förordningar rörande en allmän hypoteksbank för riket samt de allmänna grunderna för hypoteksföreningars bildande och verksamhet; äfvensom

n:o 40, af herr *Ekenman, Victor*, om statslån till Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag.

Efter föredragning af den utaf herr *Ekenman, Victor*, väckta, under gårdagen bordlagda motion, n:o 41, om vidtagande af åtgärder för införande af en notariat-institution i Sverige, hänvisades denna motion till behandling af ett tillfälligt utskott.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet den utaf herr *Carlsson, Lars*, afgifna, sistlidne dag bordlagda motion, n:o 42, om anslag till skogsodlingens befrämjande.

Föredrogos herr *Söderbergs* under gårdagen bordlagda motion, n:o 43, om rätt för vissa arrendatorer af kronoegendomar att afsäga sig sina arrenden till midfastan år 1888, m. m.

Herr *Söderberg*: Enär min uppmärksamhet blifvit fäst derpå, att ämnen af något olika beskaffenhet blifvit sammanförda i min nu föredragna motion angående utarrendering af kronoegendomar, anhåller jag att få dela denna motion i tre särskilda motioner sålunda, att

första motionen utgöres af den del och så kallad kläm, hvori hemställes om rätt för vissa arrendatorer att afsäga sig sina arrenden till midfastan år 1888;

andra motionen sammanfattar de båda nästföljande delarne, med förslag till återinförande af optionsrätt samt om revision af gällande grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner; och

tredje motionen består af den sista kläm, som handlar om sammanförande af gällande stadganden rörande förvaltningen af nämnda egendomar.

Denna anhållan bifölls, hvarefter motionen i enlighet härmed fördelades i tre motioner, nemligen:

n:o 43, om rätt för vissa arrendatorer af kronoegendomar att afsäga sig sina arrenden till midfastan år 1888;

n:o 44, om återinförande af optionsrätt vid utarrendering af kronans egendomar, m. m.; samt

n:o 45, om sammanförande af gällande stadganden angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

Af dessa motioner hänvisades sedermera de båda förstnämnda till statsutskottet och den återstående till handläggning af ett tillfälligt utskott.

Herr grefven och talmannen yttrade, att till behandling af tillfälligt utskott hittills blifvit hänvisade följande motioner:

n:o 6, af herr *Carlheim-Gyllensköld*, angående utredning i fråga om dels nedsättning af räntan å hypotekslån, dels ock ändring af hypoteksbankens reglemente;

n:o 8, af herr *Lundin*, om ersättning af allmänna medel i vissa fall åt egare af husdjur, som dött i boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller mjeltbrand;

n:o 26, af herr *Bexell*, om förändrade grunder för aflönande af statens embets- och tjänstemän;

n:o 30, af herr *Söderberg*, angående utredning i fråga om förbättrad pensionering af indelta soldater m. m.;

n:o 35, af herr *Borg*, om införande i helsovårdsstadgan för riket af en bestämmelse derom, att myndig qvinna kan inväljas i helsovårdsstyrelse;

n:o 41, af herr *Ekenman, Victor*, om vidtagande af åtgärder för införande af en notariat-institution i Sverige; och

n:o 45, af herr *Söderberg*, om sammanförande af gällande stadganden angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner.

På särskilda propositioner beslöts, att dessa motioner skulle mellan tre tillfälliga utskott, hvartdera bestående af fem ledamöter och två suppleanter, sålunda fördelas, att de båda förstnämnda motionerna skulle behandlas af tillfälliga utskottet n:o 1, de två näst derpå följande motionerna handläggas af tillfälliga utskottet n:o 2 samt de tre öfriga motionerna behandlas af tillfälliga utskottet n:o 3.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts vidare, att val af ledamöter och suppleanter i nämnda tre tillfälliga utskott skulle företagas vid det sammanträde, som komme att hållas nästa onsdag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Biesert* till den 21 nästinstundande februari, herr *Spånberg* under tre veckor från denna dag och grefve *Strömfelt* under tre veckor från den 7 i nästkommande månad.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar-
efter Kammaren åtskildes kl. 1,18 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
